Aclarint les petites coses

FRANCESC VERDURA CAMPENY

La història no està composta solament de grans esdeveniments. Hi ha moltes petites frases o fets dels quals en fem ús amb molta freqüència i dels quals ignorem el seu origen.

Exposaré dos casos d'aquesta mena que he pogut arribar a aclarir i que tenen la seva importància, ja que sobrepassen amb escreix el que és purament un localisme i abracen un interès d'àmbit europeu.

El primer assumpte que fa el cas és el que, fins al temps dels nostres avis, quan una persona es feia un tall, especialment en algun dit, el qual sagnava, per estroncar l'hemorràgia, es taponava la ferida amb un apòsit compost d'una teranyina, - que generalment es despenjava de les bigues del sostre de les cases – i que sembla que era un guariment que obrava d'una manera molt eficaç -.

Em ve a la memòria una conversa sobre aquest tema, que es va originar un dissabte al vespre a la barberia de can «Pinya». El debat que es generà en aquest «fòrum» sobre aquest afer, va ser molt apassionat i amb opinions per a tots els gustos.

Des dels pagesos, que defensaven que les teranyines de major qualitat eren les que es despenjaven del sostre de la cort del bestiar, fins als que es lamentaven del que pensarien de nosaltres els estrangers que visitaven el nostre país i que ens podrien considerar com una gent molt poc civilitzada, que pràcticament no havia evolucionat des dels temps primitius.

Doncs bé, fa poc temps, llegint un llibre de William Shkespeare, en una de les seves més cèlebres obres teatrals titulada «El somni d'una nit d'estiu», en arribar a l'acte tercer, escena primera, en el diàleg entre el teixidor «Bottom» i la fada «Teranyina», diu el següent.

BOTTOM: De tot cor imploro el vostre favor. Digneu-vos a dir-me el vostre nom.

TERANYINA: Teranyina.

BOTTOM: Em plaurà de conèixer-vos més íntimament senyora Teranyina. Ja m'aprofitaré de vós si m'arribo a tallar el dit.

La cosa no pot ser més aclaridora. Al segle XVI a Anglaterra, en plena era Isabelina, amb tot el seu esplendor que emmirallava el món, l'ús de la teranyina com a apòsit per a deturar la sang d'una ferida era plenament conegut, fins i tot en ambients culturals i selectes, sense que s'escandalitzes ningú.

Com que no sembla gaire probable que aquest costum hagués passat directament d'un país a l'altre sense passar per França, ens fa suposar que possiblement això era una pràctica usual en aquells temps, almenys a l'Europa occidental.

De ser així, no sabem per on va començar, qualsevol país en podria reclamar la seva paternitat.

El cert és que nosaltres podrem desprendre'ns de la complexitat que arrosseguem pensant que els altres països estan més evolucionats que nosaltres. Aquest fet demostra que no és així.

El segon cas que vull exposar és la dita que usem amb molta freqüència que diu: «això són faves comptades». Aquesta frase, que té l'equivalència d'una afirmació contundent, d'una cosa que no té cap dubte; l'origen de la mateixa es remunta a l'època romana, gairebé dos mil·lennis enrera.

El cas és el següent: L'imperi romà va començar a batre moneda i distribuir-la per tots els països de l'imperi, cosa que va facilitar-ne en gran manera el comerç, que fins llavors s'havia basat en l'intercanvi.

Les monedes eren peces de força valor i la gent es va adaptar ràpidament al seu ús. Malauradament no hi havia, com es fa actualment, una moneda fraccionària que arribés fins al més ínfim valor comercial.

Llavors es va idear suplir el valor d'una fracció de moneda amb faves seques d'una manera més o menys acceptada. Foren les anomenades «faves comptades».

En aquella època encara no s'havia descobert Amèrica, amb l' aportació alimentària que va aportar a la cuina europea, (mongetes, blat de moro, tomàquets, etc.). Anteriorment les faves seques gaudien d'una gran acceptació per a la alimentació humana i del bestiar, especialment a l'hivern en temps de fred. D'aquí que fos acceptada com a moneda de canvi sense massa complicacions.

El que m'agradaria saber és si els afeccionats numismàtics han de posar a les seves col·leccions de monedes una fava seca com a moneda d'ús corrent durant l'època de l'imperi romà.

Francesc Verdura Campeny